

11 sönd e Trefaldighet

Predikan 2024-08-11

Kyrkoherde Sten Rydh,

Evangelisk-Lutherska Kyrkan i Sverige.

Dagens ämne: Sann och falsk rättfärdighet

Epistel: Rom. 7:14-25 Den trålbundna viljan.

Evangelium: Luk. 18:9-14 Fariséen och publikanen.

I Guds, Faderns, + Sonens och den helige Andes, namn. Amen.

Bön: Käre himmelske Fader! Vi tackar dig för ditt heliga ord. Tala till oss idag om syndens allvar och din förlåtelse som skänks oss i ordet och sakramenten i den helige Andes kraft. Genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre och Frälsare. Amen

Evangelium: Luk.18:9-14.

9 För några som var säkra på att de själva var rättfärdiga och som föraktade andra berättade Jesus också denna liknelse: 10 "Två personer gick upp till templet för att be. Den ene var farisé och den andre tullindrivare. 11 Fariséen stod och bad för sig själv: Gud, jag tackar dig för att jag inte är som andra människor: roffare, brottslingar, äktenskapsbrytare eller som den där tullindrivaren. 12 Jag fastar två gånger i veckan, jag ger tionde av allt jag får in. 13 Men tullindrivaren stod långt borta och vågade inte ens lyfta blicken mot himlen, utan slog sig mot bröstet och bad: Gud, förlåt en syndare som mig. 14 Jag säger er: Han gick hem rättfärdig, inte den andre. Var och en som upphöjer sig ska bli förödmjukad, men den som ödmjukar sig ska bli upphöjd."

Dagens evangelium handlar om det allra viktigaste i vår kristna tro. Här står läran om rättfärdiggörelsen genom tron i centrum. Men denna lära missförstås tyvärr allmänt inom kyrkorna i vår tid. Detta visar sig till exempel genom att man ser vår tids ekumeniska rörelse som ett "framsteg" i förhållande till fornkyrkans och reformationens många stridigheter kring tros läran. Äntligen har huvudparten av de stora samfundet lyckats ena sig i sådana organisationer som Kyrkornas Världsråd och Lutherska Världsförbundet! Man ser felaktigt detta som uppfyllelsen av Jesu bön *att de alla må vara ett* (Joh. 17:21). På lokalplanet i vårt land går också flera frikyrkor samman som t.ex. Equmenia-kyrkan. De s.k. evangeliska kyrkorna har också kommit långt i sin dialog med den romersk-katolska kyrkan, och många menar att alla nu är överens i frågan om rättfärdiggörelsen. Men frågan är om detta är en enighet i Guds ord eller bara en yttre enhet som fördunklar sanningen.

Mot allt detta står Jesu knivskarpa liknelse om fariséen och publikanen. Båda fanns inom den kyrkliga sfären. Båda hade kommit till Jerusalem för att tillbedja i templet. Är då inte detta en bekräftelse på att kyrkan måste vara vidsynt och rymma olika riktningar?

Nej, Jesus säger: *Publikanen gick hem rättfärdig men inte den andre.* Publikanen hade den tro som fariséen saknade. Det ska först sägas att det inte är fel att vara tacksam över de gåvor Gud ger. Fariséen var tacksam över att han inte hörde till dem som var kriminella eller öppet ogudaktiga. Att bli bevarad för sådant är en god sak. Professor

Odeberg har i sin lilla, fina bok om fariseism och kristendom visat att fariséerna verkligen var mycket måna om att på allt sätt söka leva ett sådant liv som Gud vill. De ville verkligen inte vara några hycklare.

Publikanerna å andra sidan var kända för att på ett ogudaktigt sätt försöka få in så mycket pengar som möjligt. Romarna anställde dem på ett sådant sätt att deras inkomst var beroende att de tog mer betalt än vad de egentligen hade rätt till. Detta upplevdes av fromma judar - med rätta - som en mycket allvarlig synd. Publikanerna samarbetade dessutom med den avskydda ockupationsmakten, som ofta förtryckte folket. I NT betecknas ofta de uppenbara syndarna som ”skökor och publikaner”, på modernt språk prostituerade och ekonomiska brottslingar.

Guds lag dömer också verkligen sådana synder. När t.ex. Paulus räknar upp allvarliga synder i Galaterbrevet heter det: *”Köttets gärningar är uppenbara: sexuell omoral, orenhet, orgier, avgudadyrkan, ockultism, fientlighet, gräl, avund, vredesutbrott, själviskhet, splittringar, irrläror, illvilja, fylleri, vilda fester och annat sådant. Jag säger er i förväg vad jag redan har sagt: de som lever så ska inte ärva Guds rike”* (Gal. 5:19-21). Och i brevet till Timoteus skriver Paulus: *”Kärlek till pengar är en rot till allt ont. I sitt begär efter pengar har vissa kommit bort från tron och vållat sig själva mycket lidande.”* (1 Tim. 6:10).

Men allt detta hör till lagens predikan. Det viktigaste med Jesu liknelse är att lagen inte kan göra oss rättfärdiga inför Gud. Fariséen utgick endast från lagen och menade sig vara rättfärdig inför Gud genom att efter bästa förstånd och förmåga leva i enlighet med lagen. Fariseismen menade att laguppfyllelsen skedde med hjälp av Guds nåd. Jesu stränga ord visar dock tydligt att de i all sin yttre fromhet ändå inte förstått varken vad lagen eller Guds nåd är. De såg inte djupet av sin synd. De såg inte att arvsynden från Adam fördömer varje människa, hur from man än synes vara. De hörde inte till de fromma i Israel, som hade sin förtröstan i löftet om den kommande Messias. Därför kände de inte heller igen Jesus som Messias.

Publikanen däremot erkänner sin stora synd och ber om förlåtelse. Han använder inte många ord, men det är uppenbart att han helt och håller erkänner sig som en förtappad syndare och ber Gud visa honom misskund. Att han gör detta på den rätta grunden förstår vi av Jesu ord: *Han gick hem rättfärdig*. I GT var templet och offren en förebild för Kristus. Templet var den plats dit man skulle söka sig för att få Guds förlåtelse. Salomos invigningsbön säger att när de fromma beder på denna plats, ”så må du förlåta” (1 Kon. 8 : 30).

Både gamla och nya testamentet lär samma sak. Synden i vår natur är mycket djupare än vad vi själva någonsin kan förstå. Därför räcker det inte med att vi anstränger oss att följa den naturliga lagen och tio Guds bud. Det leder antingen till hyckleri eller förtvivlan. Hyckleri blir det om vi tror oss kunna uppfylla lagen, men förtvivlan när vi inte kan se någon hjälp ut ur detta elände.

Då kommer evangelium. Det förkunnades först av Gud själv på syndafallets dag när han sade till djävulen i ormens gestalt:

”Jag ska sätta fiendskap mellan dig och kvinnan och mellan din avkomma och hennes avkomma. Han ska krossa ditt huvud och du ska hugga honom i hälen”(1 Mos. 3:15).

Här lovade Gud att det skall komma en frälsare, kvinnans avkomma (kvinnans säd, en som är född av kvinna). Denne skall krossa djävulens makt när han själv blir

huggen i hälen. Detta syftar på att Kristus, Guds evige Son, skulle bli människa och besegra djävulen. Men det skulle ske genom hans eget offer för hela världens synd. Detta löfte upprepas i olika former om och om igen igenom hela gamla testamentet. Där görs det klart att ingen förlåtelse kan ges utan offer. Inga goda gärningar kunde stilla Guds vrede över synden. Därför måste Messias komma med det enda, stora, giltiga offret. Gud sände sin egen Son av kärlek till den fallna världen. Han ensam bar Guds vrede och utsläckte den genom sin död på korset. Det står ju så tydligt: Han blev en förbannelse för vår skull (Gal. 3:13). Ordagrant står det: *”Kristus har friköpt oss från lagens förbannelse genom att bli en förbannelse i vårt ställe. Det står skrivet: Förbannad är var och en som är upphängd på trä.”* Men genom hans förbannelse får vi välsignelse.

Skillnaden mellan fariséen och publikanen var därför att fariséen inte kände evangelium, inte förtröstade på den främmande rättfärdigheten, som utlovats redan på syndafallets dag, medan publikanen bekände sin synd och förtröstade på Guds rätta nåd, som endast ges genom löftesordet om Kristus.

Denna skillnad går nu också igenom kristenheten idag. Den sanna kyrkan har i alla tider avvisat lagens inblandning i rättfärdiggörelsen. I reformationen betonade Luther att människan blir frälst ”genom tron allena”, d.v.s. endast genom tron på Kristus utan inblandning av lag och gärningar. Men motståndarna kunde inte acceptera detta, och så har den fariseiska uppfattningen blivit officiell lära i hela den världsvida romersk-katolska kyrkan. Varje försök att genom olika enhetsformler förena biblisk, luthersk bekännelse med påvens lära är förgäves. Jakob skriver i sitt brev: *”En källa kan väl inte från samma åder ge både sött och bittert vatten? ... ett fikonträd kan väl inte ge oliver eller en vinstock ge fikon? Inte heller kan en salt källa ge sött vatten.”* (Jak. 3:11f). I vår lutherska bekännelse citeras kyrkofadern Augustinus som säger:

”Om naturens förmåga genom den fria viljan vore nog för att både veta hur man ska leva och sedan också göra så att man lever rättfärdigt, så har Kristus dött förgäves. Varför skulle jag här inte ropa och med smärta utbrista med Paulus: ’Ni har förlorat Kristus, ni som vill bli rättfärdiga genom lagens gärningar, och ni har fallit ur nåden’ (Gal. 5:4). ’Ty ni känner inte den rättfärdighet som gäller inför Gud utan försöker upprätta er egen rättfärdighet. Ni har inte blivit lagda under den rättfärdighet som gäller inför Gud. Ty lagens ände är Kristus’ (Rom. 10:3). Alltså är Kristus också den fördärvade naturens frälsare. ’Ty om Sonen gör er fria är ni verkligen fria’ (Joh. 8:36).” (Apologin, art. 4a:29f., övers. S.R.)

För att skillnaden mellan fariseism och kristendom skall hållas klar måste läran om rättfärdiggörelsen genom tron allena predikas från alla kyrkans predikstolar. Detta måste också tydligt läras i förvaltningen av sakramenten. Så frälsar dopets vatten endast i kraft av Guds ord och löfte. Om **dopet** endast blir en bekännelse och inte ett verkligt nådemedel har läran om rättfärdiggörelsen slocknat. Det är särskilt fallet i den världsvida baptistiska kyrkogrupperingen, där man utgår från att barnen inte har någon arvsynd och att dopet inte frälsar och föder på nytt.

Om **bikten** endast blir ett själavårdssamtal där man kan lätta sina bekymmer – vilket i och för sig är en god sak – men inte längre en direkt tillsägelse av syndernas förlåtelse på Kristi uppdrag, är avlösningen inte längre det rena evangeliet som Jesus en gång riktade till den lame, unge mannen med orden: *”Var vid gott mod min son. Dina*

synder förlåtas dig!” (Matt. 9:2). Detta uppdrag gav Jesus sedan till apostlarna och kyrkan i alla tider när han sade: *”Ta emot den helige Ande! Om ni förlåter någon hans synder så är de förlåtna, och om ni binder någon i hans synder så är han bunden.”* (Joh. 20:22f).

Om **nattvarden** endast ses som en gemenskapsmåltid – vilket den i och för sig också är – men inte som Kristi sanna kropp och blod, under bröd och vin, till syndernas förlåtelse, då har evangelium i nattvarden slocknat. Då är sakramentet inte längre ett verkligt ”odödlighetens läkemedel”.

Och om själva **predikan** inte längre klart och tydligt delar Guds ord i lag och evangelium, utan blandar samman dem, så finns inte heller syndernas förlåtelse där. Då blir det en inomvärldslig förkunnelse om vilken Jesus säger: *”Om saltet förlorar sin sälta, hur ska man då få det salt igen? Det duger inte till annat än att kastas ut och trampas ner av människorna”* (Matt. 5:13).

Jesu liknelse talar alltså direkt till oss idag i vår kyrkliga situation. Han vill i sin kyrka ta emot alla botfärdiga syndare, som ångrar sin synd och flyr till honom. För att detta skall kunna ske befäller Jesus att förkunnelsen skall vara ren och klar och i allt följa Guds ord. Så måste också var och en rannsaka sitt liv. Ingen synd får försvaras och göras liten och obetydlig. Guds lag dömer oss in i hjärtat. Vi skall då liksom publiken erkänna synden och för Kristi skull be om nåd och förbarmande och förtrösta på honom. Då är det också visst och säkert att han hör våra böner.

Amen.

Bön. Lovad vare Gud och välsignad i evighet, som med sitt ord har tröstat, lärt, förmanat och varnat oss. Hans helige Ande stadfäste ordet i våra hjärtan, att vi inte må vara glömska hörare, utan ordets görare, och så dagligen tillväxa i tro, hopp, kärlek och tålamod intill änden, och bli evigt saliga. Genom Jesus Kristus, vår Herre och Frälsare. Amen.